

BOEK Eleonore Josefsson-d'Arnault groeide op in een wit gezin

Duik in het verleden moet even op pauze bij term 'kroesvee'

Kroesvee. Tot haar verbijstering las Eleonore Josefsson-d'Arnault (62) dat mensen van kleur zo gecategoriseerd werden door slavenhandelaren. „Misselijkmakend is dit.” d'Arnault, in Nederland afgestaan en geadopteerd, ontdekte pas in 2017 dat ze afstamt van tot slaaf gemaakten én slavendrijvers. Slavernij, eerst ver van haar bed, drong onontwijkbaar haar leven binnen. Nu zegt ze: „Slavernij werkt door in hoe er mensen van kleur tegenwoordig worden bekeken.”

Hilversum ■ d'Arnaults leven bestaat uit twee verzwegen geschiedenissen: haar adoptie en slavernij. Ze kent haar biologische ouders sinds haar achttiende. Daardoor weet de afgestane en geadopteerde al heel lang veel over die ene verzwegen achtergrond van haar: haar directe afkomst. „Mijn moeder, de Curaçaose Hortance d'Arnault, was op haar achttiende met een speciale, zogeheten 'Eilandbeurs' naar Nederland gekomen om in Schiedam een zusteropleiding te doen. Dat was wat hoor, als je zo'n beurs kreeg. Haar broer deed een opleiding elektrotechniek bij Rens & Rens aan de Vaartweg in Hilversum. Hij woonde in de Bloemenbuurt in Hilversum op kamers. Zo kreeg mijn moeder kennis aan de zoon van de hospita, George. Hij was vier jaar ouder dan zij.” Omdat er nog veel familie van vaderskant in Hilversum en omgeving woont en d'Arnault hen niet in verlegenheid wil brengen, houdt ze zijn achternaam voor zich.

„George was knap. Hij zat op de grote vaart en had al wat van de wereld gezien. Mijn moeder was zo groen als gras. Mijn moeder en de andere 'bursalen', zoals de beursstudenten uit Curaçao genoemd werden, giehielden nog over tongzoenen waarover ze hadden gehoord van Nederlandse meisjes, onder andere op een feestje in Haarlem bij een ander meisje van Curaçao: 'Bah, dat gaan wij nooit doen.'” Dus wel. „Hij bood haar een lift aan, van Schiedam naar Hilversum. In de bossen aangekomen zette hij de auto aan de kant en begon hij haar te zoenen. Van het een kwam het ander. Het was in één keer raak.”

„Het was niet perse verkrachting”, meent d'Arnault. De jongelui gingen daarna elk weer huus weegs. Hij trouwde met een andere vrouw, een witte, net zoals hijzelf. En kreeg vrij vlot twee witte dochters. In Schiedam moest Hortance d'Arnault omgaan met de gevolgen. „In de zusterflat waar ze woonde, had ze vriendschap gesloten met enkele meisjes die het wel spannend vonden, zo'n exotische leerlinge. Ze namen mijn moeder soms in de weekenden mee naar huis.” De ouders van één van die meisjes bood de zwangere aan te helpen. „Zij regelden dat mijn

De eerste ontmoeting met haar biologische ouders.

PRIVÉCOLLECTIE

„Mijn moeder heeft haar ouders nooit verteld dat ze in Nederland zwanger was geraakt

moeder bij hun getrouwde dochter in Breda in huis kon komen. Die nam wel waker 'gevalen meisjes' in huis om te helpen in de huishouding. Mijn moeder stopte tijdelijk met de zusteropleiding. Er werd een plek voor haar geregeld in doorgangshuis Moederheil in Breda. Mijn moeder lichtte haar ouders niet in en zou mijn bestaan voor hen geheim houden, tot aan hun dood.”

Begin oktober 1962 werd Eleonore d'Arnault geboren. Die achternaam zou ze door de adoptie verliezen, maar zou ze in 2017 'terugkopen' en achter Josefsson plakken, de achternaam van haar man. Dat zou ze doen na twee gebeurtenissen. Eén: het overlijden van haar adoptieouders die niets, maar dan ook niets hadden willen weten van 'die lui', zoals ze d'Arnaults familie van oorsprong noemden. Twee: het schrappen van de verklaring van de psychiater die de aanvrager eerst nodig had en waarin de psychiater moest aangeven dat de aanvrager veel last had van de wijziging van haar geboortenaam.

Braaf

In het adoptiegezin groeide d'Arnault op als een wit kind. Ze voelde zich wit. „'s Avonds geprakte aardappelen, kuiltje met jus. Een keer per jaar op zomervakantie naar de camping in Frankrijk met de tent. Slavernij? Wat wist ik ervan? Ik wist er net zo weinig van als ieder ander Nederlands kind. Op de havo leerde je er niets over.” Ze dacht er niets van toen ze onderwezen kreeg wat het verschil was tussen mensen van kleur en witte mensen. Braaf schreef ze over in haar schrift

(Inclusief grammaticale fout en het N-woord dat we nu niet meer bezigen):

„De negers zijn primitief. De westerlingen zijn meer ontwikkeld, zij heeft een groter cultuurgehalte.”

Dit moet natuurlijk 'hebben' zijn. Niet heeft. Schrikken van de taalfout doet ze nu. „Maar meer nog van de inhoud.” De Amerikaanse tv-serie 'Roots', over de lotgevallen van de tot slaaf gemaakte Kunta Kinte, bekeek d'Arnault zoals ieder ander voor wie slavernij ver van het bed is. „Ik stond er niet bij stil dat de summiere geschiedenislessen, die af-schuwelijke taal over mensen van kleur en die tv-serie ook over mijn eigen familieleden en voorouders gingen.”

Op haar achttiende kwamen haar biologische ouders elkaar bij toeval weer tegen. Ze gingen samenwo-

Haar nieuwe paspoort met haar herkgren achternaam.

PRIVÉCOLLECTIE

„De zeer jonge Maria had geleerd zich niet te verzetten tegen de plantage-directeur

nen. Maar haar vader, overstuur en boos omdat hij niet had geweten van haar bestaan, wilde iets rechtzetten voor hem en zijn geliefde die nooit meer een kind had gekregen. „Hij huurde een privédetective in om mij op te sporen.” In het voorjaar van 1981 belde d'Arnault voor het eerst aan bij de woning van haar biologische ouders in Papendrecht waar ze intussen woonden. „Voor het eerst zag ik iemand op wie ik lijk. Ik vond het geweldig.”

Speurtocht

Veertig was d'Arnault toen haar moeder overleed in juli 2002 aan een hersenbloeding. Vele jaren later dook ze, intussen getrouwd en moeder van twee jongens, Nick en Kenneth, dieper in haar familie-geschiedenis. „Uit pure nieuwsgierigheid leverde ik in 2016 mijn dna in bij FamilyTreeDNA. „Uit de dna-test bleek dat ruim een kwart van mijn dna Afrikaans is. Het wordt voornamelijk gevonden aan, wat ooit de Goudkust heette.” Dat is het West-Afrikaanse kustgebied, het huidige Ghana. Het heette Goudkust in de koloniale tijd vanwege de rijke goudvoorraan en de goudhandel. Later zou de Goudkust een belangrijke rol gaan spelen in de trans-Atlantische slavenhandel. Tot dan toe had d'Arnault niet verder gedacht dan Curaçao en Suriname, waar haar opa en oma van moederskant woonden voordat hij voorman werd op de zwavelfabriek van Shell op Curaçao.

Afrikaans? d'Arnault wilde er meer over weten. Het was het begin van een jarenlange speurtocht. Ze bekeek filmpjes over Fort Elmina in Ghana dat een belangrijke rol speelde in de trans-Atlantische slavenhandel. Ze speurde heel lang in het Zeeuws Archief in Middelburg en het Nationaal Archief in Den Haag, ze 'vrat' historische kranten en bekeek online het archief van de burgerlijke stand in Suriname. Zo kon ze een tweede verzwegen geschiedenis opdiepen. Een geschiedenis die ze zo belangrijk vindt, met het oog op de huidige positie van mensen van kleur, dat ze alle gegevens verwerkt in een serie, getiteld 'Onwettig'. „Het is bijna Ketí Koti. Tijd om extra stil te staan bij wat er met doodgevone mensen en hun gruwelijke omstandigheden is gebeurd. En óók bij het verzet van tot slaaf gemaakte voorouders. En óók bij de doorwerking van het verleden tot op de dag van vandaag.” Met dat laatste bedoelt ze dat mensen van kleur onmenselijk werden. Alleen zo waren de slavenhandelaren en -houders in staat om ze niet als mensen te behandelen, maar konden ze hen zien als bezit, een goed, zoals je kasten had, serviezen, linnen. In haar boek beschrijft ze beeldend, à la de televisieserie 'Roots', hoe er met de geroofde en gekochte Afrikanen werd omgegaan gedurende de tocht en bij aankomst in de overzeese kolonies. Ze beschrijft hoe hun levens eruit zien op de plantages.

d'Arnaults voormoeder, de tot slaaf gemaakte Maria, is op zeer, zeer jonge leeftijd verkocht door directeur Hyleko Rocquette van de suikerplantage Potribo in Suriname. „Maria's moeder had haar geleerd zich niet te verzetten. Ver-

kwam voor Adolphina en haar oudere broer George Pierre Anthoine. Hun vader had de achternaam d'Arnault voor ze bedacht.” Waarom d'Arnault? d'Arnault heeft geen enkele clou. De moeder is nooit vrijgekocht en van dat derde kind heeft hun vader nooit geweten, zegt ze. „De derde kreeg de achternaam pas op 1 juli 1863, na de afschaffing van de slavernij.” Dat hij daarna nog verplicht tien jaar moest doorwerken leert ook niet iedereen op school, zegt d'Arnault.

Ze ontdekte dat Hyleko Rocquette in Nederland woonde aan de Keizersgracht 377. „Zijn vader was reder en stelde bevrachtingscontracten op. Zijn oudere broer Johannes Rocquette was makelaar in aandelen. Die handelde ook in plantages in Suriname.” In het Nationaal Archief in Den Haag stuitte ze op correspondentie van haar Amsterdamse voorouders. Op de scheepslijsten van het Zeeuws Archief leest ze: 'Zoveel stuks kroesvee'. „Hier werd ik echt even onpasselijk van. Ik moest mijn werk een paar weken staken.”

Sinds d'Arnault diep in de familie-geschiedenis van moederskant is gedoken, begrijpt ze nog beter dat de afstammelingen van tot slaafgemaakte mensen hier elk jaar bij stil willen staan. Bij de herdenking én de viering. „Het is belangrijk. En nodig. Mijn oom in Hilversum merkte destijds al het verschil in behandeling tussen het hartelijke onthaal in de kerk die een witte kennis ten deel viel en de kille ontvangst die hij kreeg.” d'Arnaults twee zoons verschillen uiter-

lijk erg van elkaar. Nick (33) heeft donkere ogen, zwart haar, een bruine huid, zoals zijn moeder. De twee jaar jongere Kenneth is licht en heeft blauwe ogen, zoals zijn vader. Nick werd vroeger in de brugklas min of meer gedwongen om zichzelf te lachen en te antwoorden 'in de poep gevallen' op de vraag van pestkoppen hoe hij toch zo donker kwam. Nick moest altijd bij het bord komen zitten. „Ik was geen gemakkelijk kind, maar mijn witte vrienden waren dat ook niet. Die kwamen er echter mee weg.” Nick kwam de discotheek niet altijd in, Kenneth wandelde zo naar binnen. Nick wordt staande gehouden door de politie in de dure leaseauto van zijn vader, Kenneth niet. Nick wordt niet aangenomen als hij solliciteert, zijn witte vrienden wel. „Ik had in Urk gesolliciteerd bij een garage en hoorde er iemand zeggen 'we motte hier geen zwarte'.” Nick hoorde een keer zijn vrienden zeggen tegen een witte vriendin: „Dit is een goeie.”

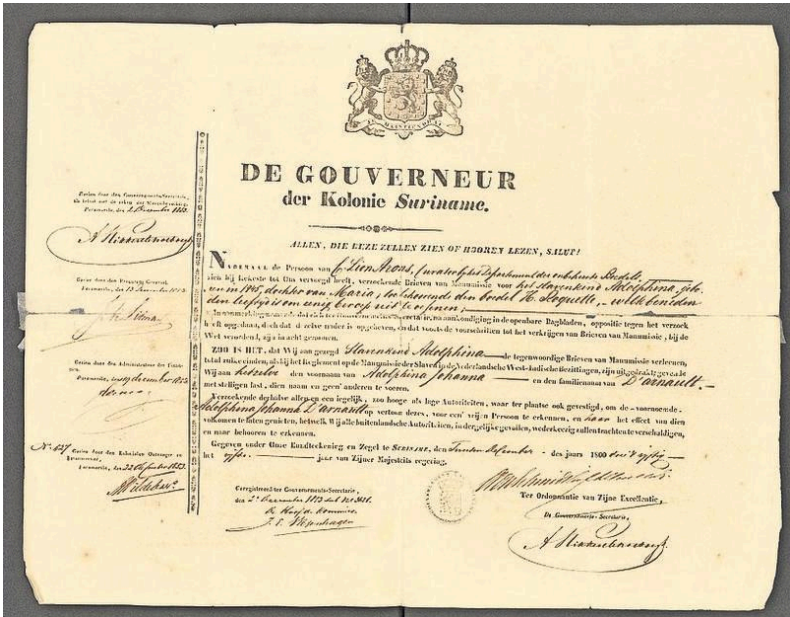
De ouders van de jongens hoorden laatst op een feestje iemand praten over 'die mensen uit die apenlanden'. „Mijn man heeft hem hierop aangesproken. Niemand anders zei wat, maar achteraf bleek dat meer mensen hier moeite mee hadden gehad. Er was iemand bij met donkere kleinkinderen”, aldus d'Arnault. Nick: „Ik woon nu in Québec, het Franse deel van Canada. Daar is het echt anders. Daar maken ze geen verschil. Je huidskleur doet er niet toe. Als je daar praat over apenlanden ofzo, dan ben je niet meer welkom op feestjes.”

Poep

Sinds d'Arnault diep in de familie-geschiedenis van moederskant is gedoken, begrijpt ze nog beter dat de afstammelingen van tot slaafgemaakte mensen hier elk jaar bij stil willen staan. Bij de herdenking én de viering. „Het is belangrijk. En nodig. Mijn oom in Hilversum merkte destijds al het verschil in behandeling tussen het hartelijke onthaal in de kerk die een witte kennis ten deel viel en de kille ontvangst die hij kreeg.” d'Arnaults twee zoons verschillen uiter-

d'Arnaults ouders, George en Hortance, kwamen weer bij elkaar. PRIVÉCOLLECTIE

Het bewijs dat Maria's kind is vrijgekocht.

ELEONORE JOSEFSSON-D'ARNAULT

Keti Koti en boek

Op 1 juli is de herdenking van de afschaffing van de slavernij in Suriname & de Nederlandse Antillen (1 juli 1863). In Amsterdam is er morgen een heel programma. „DNA liegt nooit” is het debuut van Eleonore Josefsson-d'Arnault en het eerste deel in de serie 'Onwettig'. Paperback, 228 pag. Uitg. Lincke Eerdmans. Prijs: 24,95 euro.

